

مشروح مذاکرات شورای نگهبان

سال ۱۳۹۸

بخش اول

(فروردین تا شهریور)

پژوهشکده شورای نگهبان

پژوهشکده شورای نگهبان

کد پستی: ۱۵۸۷۶۸۵۷۱۲

تلفن: ۰۲۱-۸۸۷۵۰۰۷۰

نماینده: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

ccti.ac.ir

nashr-rc.ir

تهران، خیابان شهید رجایی، خیابان شهید سرفراز کویچه پنجم پلاک ۱۱

تحقیق و تنقیح: جمعی از

پژوهشگران (به ترتیب حروف الفبا):

شهاب اقبال، یونس اکبری، احسان آهنگری،

احمد تقی زاده، علی تقی نژاد، عباس حسن خانی،

سید احمد حسینی پور، سید علی حسینی پور، فرزانه خدائی،

سمیرا خزائی، مهدی رجایی، سعید رحمانیان، مصطفی شاکری،

محمد صالحی، کاظم کوهی اصفهانی، سید سلمان مرتضوی، محمد مهاجری،

محمد مینمندانف پور.

پیاده سازی و تنظیم (به ترتیب حروف الفبا):

محسن بیات، محمود درایت، یاسر مجاهد، محمد حسین نادری، رضا نادری زاده،

ابوالفضل ولی خانی و سعید همت یار

مدیر پروژه: دکتر کاظم کوهی اصفهانی (عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق علیه السلام)

طراحی و صفحه آرایی: حمید مزینانی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۰۹-۴

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: ۱۴۰۳. تیراژ: ۵۰۰ جلد

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است

مشروح مذاکرات شورای نگهبان سال ۱۳۹۸

سرشناسه: شورای نگهبان
عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام، Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور: مشروح مذاکرات شورای نگهبان سال ۱۳۹۸ بخش اول (فروردین تا شهریور) / تحقیق و تنقیح
جمعی از پژوهشگران (به ترتیب حروف الفبا) شهاب اقبال... [و دیگران]؛ مدیر پروژه کاظم کوهی اصفهانی.
مشخصات نشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۵۰۷ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۰۹-۴-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: تحقیق و تنقیح جمعی از پژوهشگران (به ترتیب حروف الفبا) شهاب اقبال، یونس اکبری، احسان آهنگری،
احمد تقی زاده، علی تقی نژاد، عباس حسن خانی، سیداحمد حسینی پور، سیدعلی حسینی پور، فرزانه خدائی،
سمیرا خزائی، مهدی رجایی، سعید رحمانیان، مصطفی شاکری، محمد صالحی، کاظم کوهی اصفهانی، سیدسلیمان
مرتضوی، محمد مهاجری، محمد میثم نداف پور.
یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع: شورای نگهبان -- صورت مذاکرات
موضوع: Shoraye negahban -- Publication of proceeding
موضوع: شورای نگهبان -- مصوبات
موضوع: Shoraye negahban -- Resolution
شناسه افزوده: اقبال، شهاب، ۱۳۷۰ -
شناسه افزوده: کوهی اصفهانی، کاظم، ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده: شورای نگهبان. پژوهشکده شورای نگهبان
رده بندی کنگره: KMHy۲۵۱۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۹۳۰۷۶۴
رده بندی دیویی: ۳۴۹/۵۵۰۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

* فهرست *

۹	..... مقدمه
۱۳	..... جلسه ۱۳۹۸/۱/۱۵
۱۴	..... لایحه دائمی شدن قانون مدیریت خدمات کشوری
۲۷	..... لایحه تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد
۸۱	..... جلسه ۱۳۹۸/۱/۲۸
۸۲	..... طرح استفساریه جزء (۶) بند (ث) ماده (۸۸) قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
۸۶	..... لایحه حفاظت از خاک (اعاده شده از شورای نگهبان)
۱۰۵	..... طرح حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی (اعاده شده از شورای نگهبان)
۱۵۱	..... جلسه ۱۳۹۸/۲/۴
۱۵۲	..... لایحه پایانه های فروشگاه های و سامانه مؤدیان (اعاده شده از شورای نگهبان)
۱۹۳	..... طرح اقدام متقابل در برابر اعلام سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان «سازمان تروریستی» توسط ایالات متحده آمریکا
۱۹۸	..... لایحه حفاظت از خاک (اعاده شده از شورای نگهبان)
۲۱۳	..... طرح اصلاح بند (۵) ماده (۶) قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی با اصلاحات و الحاقات بعدی آن
۲۲۹	..... جلسه ۱۳۹۸/۲/۱۱
۲۳۰	..... طرح اصلاح بند (۵) ماده (۶) قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی با اصلاحات و الحاقات بعدی آن
۲۹۱	..... جلسه ۱۳۹۸/۲/۱۹
۲۹۲	..... طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی
۳۶۸	..... جلسه ۱۳۹۸/۲/۲۲
۳۶۹	..... اصلاح آیین نامه اجرایی انتخابات مجلس خبرگان رهبری
۳۷۰	..... طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی

جلسه ۱۳۹۸/۲/۲۵..... ۴۳۸

- طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی ۴۳۹

جلسه ۱۳۹۸/۲/۲۶..... ۴۹۲

- طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی ۴۹۳

جلسه ۱۳۹۸/۳/۲..... ۵۴۷

- طرح حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۵۴۸
- لایحه حمایت از اطفال و نوجوانان (اعاده شده از شورای نگهبان) ۵۵۵
- لایحه معافیت وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی از پرداخت هزینه‌های ثبتی ۵۹۰
- طرح اصلاح جزء (۱) بند (پ) ماده (۶۰) قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران..... ۵۹۳
- لایحه اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی..... ۵۹۸

جلسه ۱۳۹۸/۳/۹..... ۶۱۲

- لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین جمهوری اسلامی ایران و دوک‌نشین اعظم لوکزامبورگ ۶۱۳
- لایحه مدیریت بحران کشور (اعاده شده از شورای نگهبان) ۶۴۳
- طرح حمایت از مرمت و احیای بافت‌های تاریخی- فرهنگی..... ۶۷۰

جلسه ۱۳۹۸/۳/۱۲..... ۶۸۲

- طرح حمایت از مرمت و احیای بافت‌های تاریخی- فرهنگی ۶۸۳
- لایحه حفاظت از خاک (اعاده شده از شورای نگهبان) ۷۱۴
- طرح اصلاح بند (۵) ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی با اصلاحات و الحاقات بعدی آن (اعاده شده از شورای نگهبان) ۷۱۵
- اساسنامه صندوق توسعه حمل و نقل کشور ۷۳۴
- اساسنامه شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)..... ۷۳۶

جلسه ۱۳۹۸/۳/۲۲..... ۷۴۸

- طرح اصلاح مواد (۱) و (۱۰) قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی..... ۷۴۹
- اساسنامه صندوق توسعه حمل و نقل کشور ۷۷۱
- اساسنامه صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۷۷۸
- اصلاحیه اساسنامه شرکت‌های سهامی برق منطقه‌ای و شرکت سهامی مدیریت شبکه برق ایران ۷۷۹
- اساسنامه صندوق کارآفرینی امید..... ۷۷۹

جلسه ۱۳۹۸/۳/۲۹..... ۸۱۰

- طرح تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه‌دیدگان ناشی از آن ۸۱۱
- لایحه اصلاح بند (۳) ماده (۲) قانون مالیات‌های مستقیم با اصلاحات بعدی آن ۸۵۱
- لایحه موافقتنامه همکاری و کمک متقابل اداری در موضوعات گمرکی بین گمرک جمهوری اسلامی ایران و اداره کل گمرک جمهوری سوسیالیستی ویتنام ۸۵۲
- لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق ۸۵۳
- اساسنامه صندوق کارآفرینی امید ۸۵۴
- اساسنامه شرکت عمران شهر جدید ایوانکی ۸۶۴
- اصلاح اساسنامه سازمان منطقه آزاد تجاری- صنعتی ماکو ۸۶۸

جلسه ۱۳۹۸/۴/۵ ..... ۸۶۹

- ۸۷۰ طرح تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه‌دیدگان ناشی از آن.....
- ۸۷۸ لایحه موافقتنامه همکاری و کمک متقابل اداری در موضوعات گمرکی بین گمرک جمهوری اسلامی ایران و اداره کل گمرک جمهوری سوسیالیستی ویتنام ...
- ۸۷۹ لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق.....
- ۸۸۵ لایحه موافقتنامه موقت تشکیل منطقه آزاد تجاری بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و کشورهای عضو.....
- ۹۰۱ طرح اصلاح بند (۵) ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی با اصلاحات و الحاقات بعدی آن (اعاده شده از شورای نگهبان).....
- ۹۰۹ طرح ساماندهی صنعت خودرو.....
- ۹۱۰ لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری فنلاند درباره کمک و همکاری متقابل در امور گمرکی.....
- ۹۱۵ لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در برنامه اندازه‌شناسی آسیا- اقیانوسیه.....
- ۹۱۶ اصلاحیه اساسنامه سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی (شرکت مادر تخصصی).....

جلسه ۱۳۹۸/۴/۱۲ ..... ۹۱۹

- ۹۲۰ طرح ساماندهی صنعت خودرو.....
- ۹۶۵ طرح حمایت از مرمت و احیای بافت‌های تاریخی- فرهنگی (اعاده شده از شورای نگهبان).....
- ۹۶۹ لایحه تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد (اعاده شده از شورای نگهبان).....

جلسه ۱۳۹۸/۴/۱۹ ..... ۹۹۰

- ۹۹۱ لایحه تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد (اعاده شده از شورای نگهبان).....
- ۹۹۵ طرح الحاق یک تبصره به ماده (۱۸۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی.....
- ۹۹۹ لایحه حمایت قضایی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت دستگاه‌های اجرایی.....
- ۱۰۱۷ لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت مجارستان.....
- ۱۰۳۷ لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری چک.....

جلسه ۱۳۹۸/۴/۲۶ ..... ۱۰۴۱

- ۱۰۴۲ اساسنامه صندوق توسعه حمل و نقل کشور (اعاده شده از شورای نگهبان).....
- ۱۰۴۶ اساسنامه شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) (اعاده شده از شورای نگهبان).....
- ۱۰۵۲ اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربنای حمل و نقل کشور.....
- ۱۰۵۵ اساسنامه شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران (مادر تخصصی).....

جلسه ۱۳۹۸/۵/۲ (صبح) ۱۰۹۹

- ۱۱۰۰ طرح الحاق موادی به قانون نحوه اجرای اصل چهل و نهم (۴۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.....
- ۱۱۲۴ لایحه الحاق یک بند به تبصره (۱۱) قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور.....
- ۱۱۳۳ طرح تسهیل تسویه بدهی بدهکاران شبکه بانکی کشور.....

جلسه ۱۳۹۸/۵/۲ (عصر) ۱۱۵۰

- ۱۱۵۱ طرح الحاق موادی به قانون نحوه اجرای اصل چهل و نهم (۴۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.....

جلسه ۱۳۹۸/۵/۹ (صبح) ۱۱۶۹

- ۱۱۷۰ طرح الحاق موادی به قانون نحوه اجرای اصل چهل و نهم (۴۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.....

جلسه ۱۳۹۸/۵/۹ (عصر) ۱۲۴۰

- طرح الحاق موادی به قانون نحوه اجرای اصل چهل و نهم (۴۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱۲۴۱
- طرح تشکیل وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۲۴۶
- لایحه اصلاح قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۲۵۰
- طرح تعیین تکلیف کارشناسان بیمه کشاورزی (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۲۶۰

جلسه ۱۳۹۸/۵/۱۶ ..... ۱۲۷۵

- طرح تعیین تکلیف کارشناسان بیمه کشاورزی (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۲۷۶
- لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری خلق چین در خصوص همکاری در زمینه بهداشت و قرنطینه دامی (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۲۸۸
- طرح حمایت از توسعه صنایع پایین دستی نفت خام و میعانات گازی با استفاده از سرمایه گذاری مردمی ۱۲۹۶
- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون مشترک ایمنی مدیریت سوخت مصرف شده و ایمنی مدیریت پسماند پرتوزا ۱۳۱۷

جلسه ۱۳۹۸/۵/۲۳ ..... ۱۳۴۱

- طرح تسهیل تسویه بدهی بدهکاران شبکه بانکی کشور (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۳۴۲
- طرح الحاق یک تبصره به ماده (۱۸۲) قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۳۶۴
- لایحه مدیریت بحران کشور (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۳۶۵
- طرح استفساریه ماده (۳۶) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور ۱۳۷۶
- لایحه تصویب سند های الحاقی (پروتکل های) مربوط به اصلاح بند (الف) ماده (۵۰) و ماده (۵۶) کنوانسیون هواپیمایی کشوری بین المللی ۱۳۸۳
- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقتنامه حمل و نقل بین المللی مواد غذایی فساد پذیر و تجهیزات خاص کاربردی برای این گونه جابه جایی ها (مورخ یکم سپتامبر ۱۹۷۰ میلادی برابر با دهم شهریور ۱۳۴۹ هجری شمسی) ۱۳۸۴

جلسه ۱۳۹۸/۶/۶ ..... ۱۳۸۹

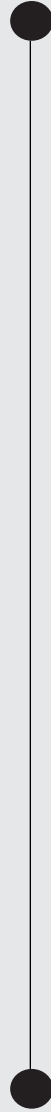
- طرح ساماندهی صنعت خودرو (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۳۹۰
- لایحه پایانه های فروشگاه های و سامانه مؤدیان (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۴۰۷
- لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و کمیسیون اقتصادی و اجتماعی آسیا و اقیانوسیه به نمایندگی از سازمان ملل متحد درباره تأسیس مرکز آسیا و اقیانوسیه برای توسعه مدیریت اطلاعات بلایا (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۴۴۱
- اساسنامه شرکت فرودگاه ها و ناوبری هوایی ایران (مادر تخصصی) ۱۴۵۲
- اصلاحیه اساسنامه سازمان ملی زمین و مسکن (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۴۶۳

جلسه ۱۳۹۸/۶/۲۷ ..... ۱۴۶۵

- طرح ساماندهی صنعت خودرو (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۴۶۶
- لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری خلق چین در خصوص همکاری در زمینه بهداشت و قرنطینه دامی (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۴۷۲
- طرح تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه دیدگان ناشی از آن (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۴۷۴
- لایحه تأسیس صندوق بیمه همگانی حوادث طبیعی (اعاده شده از شورای نگهبان) ۱۴۸۳

مقدمه

خوبی است. ... فرض بفرمایید در قانون مجازات، ماده‌ی چندم این قانون، ممکن است دو نظر مخالف یا سه نظر مخالف وجود داشته باشد؛ خیلی خوب است که در انتشار مذاکرات، این نظرات مخالف ذکر بشود. ... این می‌شود یک مستندی؛ این یک سابقه‌ای است. این سوابق، مهم است. اینکه مثلاً شورای نگهبان بتواند در سال هزار و چهارصد و فلان بگوید که این حکم و این مبنا مثلاً در پنجاه سال پیش در شورای نگهبان بحث شد و این حرف‌ها گفته شد و این نظر از بحث‌ها درآمد، خود این یک مستند و یک پشتوانه‌ی تقویت علمی است برای آرای شورا. بنابراین انتشار مذاکرات هم به نظر من خیلی خوب است.»

بر همین اساس، با تشکیل «مرکز تحقیقات شورای نگهبان» - که در حال حاضر در قالب «پژوهشکده شورای نگهبان» فعالیت می‌کند- انجام فعالیت‌های علمی پیرامون نظرات شورای نگهبان به عنوان یکی از مأموریت‌های این مجموعه، در چند قالب مختلف در دستور کار قرار گرفت. تدوین مجموعه نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی، تدوین مجموعه نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان راجع به اصول قانون اساسی، تدوین مجموعه نظرات فقهی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات دیوان عدالت اداری، تدوین نظرات فقهی و حقوقی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی، استخراج مبانی نظرات و دلایل آرای شورای نگهبان، راه‌اندازی سامانه‌ی اینترنتی جامع نظرات شورای نگهبان و بارگذاری کلیه‌ی نظرات شورای نگهبان بر روی پورتال پژوهشکده و در نهایت، پیاده‌سازی، تنظیم و تدوین مشروح مذاکرات جلسات شورای نگهبان، از جمله طرح‌هایی بود که برای عینیت بخشیدن به این مهم طراحی شد.

با وجود این، از سال ۱۳۹۳، کار آماده‌سازی متن مذاکرات اعضای شورای نگهبان در جلسات شورا برای انتشار عمومی، با عنایت به تأکیدهای رهبر معظم انقلاب اسلامی، به عنوان یکی از اولویت‌های کاری پژوهشکده شورای نگهبان بازتعریف شد. این مهم، در چند مرحله به شرح زیر، بر اساس شیوه‌نامه‌ای مدوّن انجام می‌پذیرد: ابتدا فایل‌های صوتی ضبط شده از جلسات شورای نگهبان، پیاده‌سازی شده و به صورت متن مکتوب درمی‌آید. سپس این متون در اختیار کارشناسان پژوهشکده قرار می‌گیرد تا از لحاظ فنی و ادبی ویرایش شده و در صورت لزوم، اظهارات اعضای شورا مستندسازی شود. سپس متون ویرایش و مستندسازی شده از لحاظ صحت، اتقان و انطباق با محتوای متون اولیه مورد بازبینی قرار می‌گیرد. در نهایت،

شورای نگهبان بر اساس اصول قانون اساسی، از جایگاه والایی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران برخوردار است. مطابق اصل (۹۴) قانون اساسی، کلیه‌ی مصوبات مجلس شورای اسلامی از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی به وسیله‌ی شورای نگهبان مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایر شناخته شدن با موازین شرع یا قانون اساسی برای تجدید نظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی، مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌ی سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را به کمیسیون‌های ذی‌ربط مجلس یا هیئت وزیران واگذار کند که در این صورت، این اساسنامه‌ها نیز باید به لحاظ عدم مغایرت با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این، به موجب اصل (۴) قانون اساسی، «کلیه‌ی قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده‌ی فقهای شورای نگهبان است.» تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی، بر عهده‌ی نهاد شورای نگهبان قرار گرفته است. در راستای اجرای این اصول، کلیه‌ی مصوبات مجلس، اساسنامه‌ی سازمان‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت و استفساریه‌های مربوط به اصول قانون اساسی و نیز استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی که مدّعی مغایرت مقررهای با موازین شرع‌اند، در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار می‌گیرد و سرانجام در قالب نظر شورای نگهبان به مراجع مربوطه اعلام می‌شود. بدین سان، مجموعه‌ی نظراتِ اِبرازی از سوی شورای نگهبان و نیز مشروح مذاکرات اعضای شورا در خصوص این نظرات که در خلال جلسات بررسی در شورای نگهبان بیان می‌شود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چه آنکه این مجموعه مباحث و مذاکرات، علاوه بر آنکه بخشی از اسناد حقوقی نظام جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌رود، می‌تواند به عنوان منبعی علمی، پشتوانه‌ی نظری غنی و قابل اتکایی برای نظام حقوقی کشور قلمداد شود و مورد استفاده‌ی عموم علاقه‌مندان، به ویژه مجامع علمی- پژوهشی و پژوهشگران و صاحب‌نظران حوزوی و دانشگاهی واقع گردد.

مقام معظم رهبری نیز در دیدارهایی که در سال‌های اخیر با اعضای محترم شورای نگهبان داشته‌اند، بارها بر اهمیت نظرات فقهی و حقوقی شورای نگهبان و ضرورت انتشار آنها پای فشرده‌اند. ایشان از جمله در دیداری که در تاریخ ۱۳۹۲/۸/۸ با اعضای شورای نگهبان داشتند، به طور خاص در بیان اهمیت توجه به مشروح مذاکرات جلسات شورای نگهبان فرمودند: «یکی از چیزهایی که شاید بنده قبلاً هم عرض کرده‌ام، انتشار مذاکرات شورا است. این خیلی چیز

۱. نشانی اینترنتی سامانه جامع نظرات شورای نگهبان:

مطالب مذکور در مذاکرات یا رفع ابهام از گفته‌های شفاهی اعضا به متن اضافه شده‌اند.

۳. مستندسازی‌های انجام شده در متن که عمدتاً به صورت پانویس در مشروح مذاکرات آمده، به شرح زیر است:

- ذکر مستند آیات، روایات یا نظرات فقهی و فتوایی اشاره شده در مذاکرات اعضا

- ذکر مستند و کامل نظرات شورای نگهبان که در مذاکرات اعضای شورا به آنها اشاره شده است؛ اعم از نظریه‌های تفسیری یا مشورتی شورای نگهبان پیرامون اصول قانون اساسی یا سوابق نظرات شورا در خصوص مصوبات پیشین.

- ذکر معنای لغوی یا اصطلاحی واژگان یا عبارات‌های به‌کارگیری شده در مذاکرات، در مواردی که نیازمند توضیح است.

- ذکر شناسنامه‌ی مختصر و گویا برای هر یک از موضوعاتی که در دستور جلسه‌ی بررسی شورا قرار گرفته است. این شناسنامه که در ابتدای بررسی هر موضوع به صورت پانویس آمده است، مشتمل بر سیر روند شکل‌گیری آن موضوع در مراجع مربوطه از ابتدا تا طرح آن در جلسه‌ی شورا، مراحل مختلف بررسی آن در جلسات شورا و نیز سرانجام آن پس از بررسی در شورای نگهبان است. این اطلاعات، علاوه بر آنکه می‌تواند آگاهی‌بخش خوانندگان در خصوص سوابق جلساتی است که این موضوع در دستور بررسی شورای نگهبان قرار داشته است.

- ذکر کامل نظر شورای نگهبان در پایان هر مرحله از بررسی شورا، که در نامه‌ی رسمی شورای نگهبان به مجلس منعکس شده است. همچنین در پایان بررسی هر ماده از مصوبه یا هر جزء از یک موضوع نیز، آن بند از نظر شورای نگهبان که در خصوص آن ماده یا جزء اظهار شده، ذکر شده است؛ البته در صورتی که شورا نسبت به آن ماده یا جزء، اظهار نظر کرده باشد.

- ذکر مواد قانون یا مقرراتی که در مذاکرات اعضای شورا به آنها اشاره شده است. همچنین ذکر متن نظرات مجمع مشورتی فقهی و مجمع مشورتی حقوقی شورای نگهبان که در متن مشروح مذاکرات به آنها استناد شده، ولی عیناً در جلسه خوانده نشده و در متن نیامده است.

- ذکر منابع و مأخذ مربوط به یک مطلب به صورت کامل، جهت دسترسی آسان خوانندگان به مستندات مطالب، اعم از کتاب‌ها، مقالات و دیگر منابع مکتوب و یا نشانی اینترنتی آن در فضای مجازی.

این کتاب محصول تلاش علمی جمعی از پژوهشگران این پژوهشکده است که با طی مراحل پیش‌گفته (ویرایش و مستندسازی، بازبینی و نظارت علمی) به سرانجام رسیده است.

متون بازبینی شده بار دیگر از جهات مذکور توسط ناظران علمی پروژه، به طور دقیق، از جهت شکلی و محتوایی بررسی می‌شود و پس از تأیید نهایی، برای انتشار در اختیار معاونت پژوهشی قرار می‌گیرد. پیش‌بینی مراحل چندگانه‌ی فوق برای آماده‌سازی متون مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان از آن جهت است که ویرایش فنی و ادبی این متون - که لازمه‌ی تبدیل ساختار گفتاری مذاکرات اعضا به نوشتاری قابل فهم برای خوانندگان است - احیاناً به اصالت متون خدشه‌ای وارد نیآورده و متون آماده شده برای انتشار، با کمترین دخل و تصرف ممکن به متنی روان، سلیس و قابل فهم تبدیل شود. اعتقاد دست‌اندرکاران طرح بر آن بوده که مشروح مذاکرات شورا، نوعی سند محسوب می‌شود که در ویرایش و انتشار آن باید امانت‌داری را به طور کامل رعایت کرد.

مجموعه‌ی حاضر، بخشی دیگر از ثمره‌ی این فعالیت علمی است که مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان در نیمه‌ی نخست سال ۱۳۹۸، به جز مذاکرات مربوط به بررسی استعلامات دیوان عدالت اداری و مذاکرات مربوط به مباحث انتخاباتی را در برمی‌گیرد.^۱ نکات زیر برای استفاده‌ی مطلوب خوانندگان از این مجموعه، مفید و راهگشا است:

۱. ترتیب چینش مذاکرات اعضای شورای نگهبان در این کتاب، بر اساس ترتیب زمانی برگزاری جلسات شورا و ترتیب موضوعات بررسی شده در هر جلسه است که از نخستین جلسه‌ی برگزار شده در فروردین ماه ۱۳۹۸ تا پایان شهریور این سال را در بر می‌گیرد.

۲. همان‌طور که گفته شد، در این مجموعه سعی شده است ویرایش فنی و ادبی متون مشروح مذاکرات با کمترین دخل و تصرف در گفته‌های اعضای شورای نگهبان انجام شود. با وجود این، در مواردی که به ضرورت ویرایشی، واژه یا عبارتی به مذاکرات اعضا اضافه شده است، برای حفظ اصالت متن، بخش افزوده شده درون قلاب ([ ]) قرار گرفته است. بدیهی است این عبارات، برداشتی است که کارشناسان پژوهشکده از فحوای مباحث مطرح در مذاکرات اعضا استنباط کرده‌اند و به جهت اقتضائات ویرایشی، انسجام‌بخشی به

۱. گفتنی است پیش‌تر ده کتاب از مجموعه کتاب‌های مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان که به مذاکرات نیمه‌ی نخست و نیمه‌ی دوم سال ۱۳۷۹، نیمه‌ی نخست سال ۱۳۹۲، نیمه‌ی نخست و نیمه‌ی دوم سال ۱۳۹۳، نیمه‌ی نخست و نیمه‌ی دوم سال ۱۳۹۵، نیمه‌ی نخست و نیمه‌ی دوم سال ۱۳۹۶ و مذاکرات این شورا در خصوص قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ مربوط می‌شد، در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به چاپ رسیده است. همچنین در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ نیز دو کتاب تحت عنوان «مشروح مذاکرات شورای نگهبان (دوره اول - سال ۱۳۵۹)» و «مشروح مذاکرات شورای نگهبان (دوره اول - سال ۱۳۶۰)» از سوی مرکز تحقیقات شورای نگهبان به چاپ رسیده است که به جهت ضبط نشدن برخی جلسات شورای نگهبان در ابتدای پیروزی انقلاب یا فقدان نوارهای ضبط شده در حال حاضر، صرفاً مشتمل بر برخی از مذاکرات اعضای شورا در جلسات برگزار شده در سال‌های مذکور است.

آماده‌سازی سایر مجلدات این مجموعه نیز در حال انجام است که ان‌شاءالله به محض تکمیل، در اختیار علاقه‌مندان قرار خواهد گرفت.

لازم به ذکر است متن کلیه‌ی مشروح مذاکرات‌های نهایی شده (اعم از مشروح‌هایی که در قالب کتاب چاپ شده است و مشروح‌هایی که هنوز به مرحله‌ی چاپ نرسیده است) بر روی سامانه جامع نظرات شورای نگهبان، ذیل عنوان «مشروح مذاکرات» قابل دسترسی و بهره‌برداری است.

«ویرایش و مستندسازی متون» در این مجموعه، به ترتیب میزان همکاری بر عهده‌ی آقایان سیدعلی حسینی‌پور، مصطفی شاکری، یونس اکبری، دکتر مهدی رجایی، محمد مهاجری، احسان آهنگری، علی تقی‌نژاد، دکتر احمد تقی‌زاده، سعید رحمانیان، شهاب اقبال، محمد صالحی، عباس حسن‌خانی و خانم‌ها فرزانه خدائی و سمیرا خزائی بوده است. «بازبینی متون»، بر عهده‌ی آقایان سیداحمد حسینی‌پور، دکتر سیدسلیمان مرتضوی و محمدمیثم نداف‌پور بوده و «نظارت علمی» بر مجموعه و نیز «مدیریت پروژه» بر عهده‌ی آقای دکتر کاظم کوهی اصفهانی بوده است که از زحمات این عزیزان قدردانی می‌شود. همچنین ضبط صوتی جلسات شورا و تبدیل فایل‌های صوتی به نوشتار بر عهده‌ی کارشناسان اداره‌ی تدوین شورای نگهبان آقایان رضا نادى‌زاده، محمدحسین نادری، محسن بیات، سعید همت‌یار، محمود درایت و ابوالفضل ولی‌خانی بوده است که از زحمات کلیه‌ی این عزیزان، به‌ویژه مدیر این مجموعه جناب آقای یاسر مجاهد تقدیر و تشکر می‌شود.

پژوهشکده شورای نگهبان امیدوار است با تولید و عرضه‌ی این مجموعه، علاوه بر حرکت در جهت تحقق بخشی از منویات مقام معظم رهبری، خواسته‌ی جامعه‌ی علمی کشور و همچنین مراکز سیاست‌گذاری، تقنینی و اجرایی کشور را پاسخ گفته باشد. مسلماً انتشار و عرضه‌ی چنین آثاری می‌تواند ثمره‌ی بیش از چهل سال مجاهدت و تلاش شورای نگهبان در پاسداری از شرع و قانون اساسی را در اختیار کلیه‌ی علاقمندان، به‌ویژه محافل علمی و پژوهشی، اعم از دانشگاهی و حوزوی قرار دهد و به غنی‌تر شدن هر چه بیشتر مباحث فقهی و حقوقی در کشور کمک کند؛ ضمن آنکه آگاهی‌بخش ناظران بیرونی از میزان دقت‌ورزی و موشکافی علمی اعضای محترم شورا در هنگام بررسی مسائل مختلف حقوقی و فقهی باشد و روند قانون‌گذاری و نظارت بر آن در نظام جمهوری اسلامی ایران را در معرض دید همگان قرار دهد.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

پژوهشکده شورای نگهبان

تابستان ۱۴۰۳